

En personlig (kunst)historie om Firenze

MOGENS NYKJÆR: "Mit Firenze. Byhistorie og billedkunst". Illustreret. Gyldendal 2017. 446 sider. 400 kr.

Dersom det antikke Athen kan kaldes for den vestlige civilisations vugge, kan renæssancens Firenze vel kaldes dens teenagerværelse – og Wien omkring år 1900 måske dens modenheds arbejdsværelse? Denne bog er en meget vidende, indsigtfuld og skarpt iagttagende, personlig historie om Firenze, dens ånd og dens kunst, og ikke blot renæssancens, men også senmiddelalderens, barokkens, manierismens og mere moderne kunst, skrevet af den italienskyndige kunsthistoriker Mogens Nykjær.

Men lad det være sagt med det samme, at, trods sin udmærkede formidling af stoffet, er bogen med sine mange, immervæk ofte spændende og oplysende, detaljerede næranalyser af kunstværker især faktisk rettet imod den kunst-, arkitektur- og Firenze-historisk interesserede læser. Til gengæld indeholder bogen en guldgrube af oplysninger og skarpsindige fortolkninger for denne læser.

"Udvalget (af behandlede værker) er helt subjektivt", skriver Nykjær; det er værker, kendte som mindre kendte, men ikke mindre interessante, som han holder af, valgt ud af den næsten uendelige mængde af kunstværker i Firenze. Ikke desto mindre må den læser, som er udholdende nok til at tage hele tour de forcen igennem dette videnskabelige, velillustrerede essay, efter endt læsning føle sig så godt som hjemme i Firenzes kunst, historie og ånd, præget som det hele i en eller anden grad immerhin er af renæssancen.

Bogens undertitel er Byhistorie og billedkunst; men der er ikke, som man måske kunne tro, tale om to af hinanden uafhængige fremstillinger, altså dels af byhistorien, dels af billedkunst; der er derimod tale om en fremstilling, som bestræber sig meget på at se sammenhænge imellem de to – bl.a. også på en basis af stor fortrolighed med bibelsk, kirkehistorisk og græsk-romersk mytologisk stof. Eksempelvis her, hvor talen er om en fordreven, tyranniske hersker af Medici-familien og om Michelangelos statue i Firenze af den bibelske David som symbolet på den folkelige kamp og sejr over hint tyranni: "I den florentinske republik, der i knap en snes år fulgte efter Medici'ernes fordrivelse fra byen i 1494, lå det lige for at se David som folkets og frihedens symbol i Firenze. Personifikationen af det gode bystyre. Enhver tyrans besejrer".

Bogen giver, foruden de mange værkanalyser, også spændende information af mere almen, sammenfattende karakter; således godtgør forfatteren overbevisende, at florentinerne, nærmere bestemt medicierne, i deres kunst og arkitektur søgte sammenhæng med og legitimitet i en forbindelse med Romerriget, og ikke mindst med kejser Augustus. Medicierne så således sig selv i analogi med romerske feltherrer.

Endvidere får læseren at vide, at den (ny)platonisme, som var Firenzes, ja den italienske renæssances altdominerende filosofiske retning, af medicierne fortolkedes sådan, at disse i egenskab af herskere i bystaten var guddommelige, ideelle(!) inkarnationer på jorden, og at Firenze var den ideelle stat og selve de antikke kardinaldyders – mådehold, styrke, visdom og retfærdighed – sted, foruden naturligvis de kristne dyders – tro, håb og kærlighed.

Jeg må indrømme, at byen Firenzes arkitektoniske fysiognomi ikke tiltaler mig særligt; hvad forfatteren siger om mediciernes Palazzo Pitti, at det har et "martialsk, uindtageligt præg" gælder som mit eget rigtigt nok meget generaliserede indtryk af byen: den virker afvisende og kølig, for ikke at sige kold. Men Nykjærs bog har ikke desto mindre i høj grad medvirket til at åbne byen for mig og se den som noget mere venlig og imødekommende, end jeg hidtil har gjort.

Poul Ferland

poulferland8@gmail.com